

ONA TILI DARSLARIDA PEDAGOGIK TEXNOLOGIYALARNING AHAMIYATI

Karimova Salomat Choriyevna

Surxondaryo viloyati Sho'rchi tumani

22-maktab ona tili va adabiyot fani o'qituvchisi

Annotatsiya: mazkur maqolada ona tili darslarida o'quvchilar bilan ishlashda interfaol metodlarning ahamiyati haqida ma'lumotlar bayon etilgan. Shuningdek, o'quvchilarning darslarni samarali o'zlashtirishlari uchun interfaol metodlardan foydalanish yo'llari, uslublari haqida tavsiyalar berilgan.

Kalit so'zlar: pedagogik, interfaol, innovatsiya, modul, tanqid, metod, ona tili, ta'lim tizimi.

O'qitishning zamonaviy metodlarini qo'llash o'qitish jarayonida yuqori samaradorlikka erishishga olib keladi. Bu metodlarni har bir darsning didaktik vazifasidan kelib chiqib tanlash maqsadga muvofiq. An'anaviy dars shaklini saqlab qolgan holda uni ta'lim oluvchilar faoliyatini faollashtiradigan turli-tuman metodlar bilan boyitish ta'lim oluvchilarning o'zlashtirish darajasi o'sishiga olib keladi. Shuningdek ta'lim jarayonida innovatsion texnologiyalar, pedagogik va axborot texnologiyalarini o'quv jarayonida qo'llashga bo'lgan qiziqish, e'tibor kundan-kunga kuchayib bormoqda, bunday bo'lishining sabablaridan biri, shu vaqtgacha an'anaviy ta'limda o'quvchini faqat tayyor bilimlarni egallashga o'rgatilgan bo'lsa, zamonaviy texnologiyalar ularni egallayotgan bilimlarini o'zlari izlab topishlariga, mustaqil o'rganib, tahlil qilishlariga, hatto xulosalarni ham o'zlari keltirib chiqarishlariga o'rgatadi. O'qituvchi bu jarayonda shaxsni rivojlanishi, shakllanishi, bilim olishi va tarbiyalanishiga sharoit yaratadi va shu bilan bir qatorda boshqaruvchilik, yo'naltiruvchilik funksiyasini bajaradi. Ta'lim jarayonida o'quvchi asosiy figuraga aylanadi. Pedagogik texnologiya va pedagog mahoratiga oid bilim, tajriba va interaktiv metodlar o'quvchilarni bilimli, yetuk malakaga ega bo'lishlarini ta'minlaydi.

Yangi pedagogik texnologiyalarga bag'ishlangan adabiyotlar va maqolalarda bir qator oqitish usullari haqida soz yuritilmoqda. Bu usullar innovatsion metodlar sifatida taqdim etilmoqda. Shulardan ona tili darslarida bo'sh o'zlashtiruvchi o'quvchilar bilan qollanishi mumkin bolgan ayrim metodlar xususida soz yuritimiz.

1. Modulli talim texnologiyasi. Bu oquvchilarda darslik, ilmiy-ommabop va qoshimcha adabiyotlar bilan mustaqil ishlash konikmalari, ijodiy va mustaqil fikrlashni rivojlantirish maqsadida otkaziladi. Modulli talim texnologiyasining oziga xos jihati organilayotgan mavzu boyicha oquvchilarning mustaqil va ijodiy ishlariga imkon beradigan modulli dastur tuzishdir.

2. Hamkorlikda oqitish texnologiyasi, uning asosiy g'oyasi oquv topshiriqlarini va faqat birgalikda bajarish emas, balki oquvchilarni hamkorlikda oqishga orgatadi, ular ortasida hamkorlik, ozaro yordam va fikr almashinishi vujudga keltirish.

3. Muammoli talim texnologiyasi. Muammoli vaziyat yaratish, savollar qoyish, masalalar va topshiriqlarni taklif qilish, muammoli vaziyatni yechishga qaratilgan muhokamani uyushtirish va xulosalar tog'riligini tasdiqlashdir.

4. Interfaol metod texnologiyasi. Oquvchilarning ijodkorligiga tayanish, darsda erkin bahs-munozara sharoitini tug'dirish. Buning uchun sinf kichik guruhlariga bolinadi va dars davomida shu guruhlar bilan ishlanadi.

5. Didaktik oyinlar texnologiyasi. Dars jarayonida turli didaktik oyinlarni qollash va ular orqali darsda jonlanish, faol harakat va qiziqish uyg'otish.

6. Sinov darslari. Yangi pedagogik texnologiya asosida dars o'tish shakllari va usullarini ozgartirib, ularni xilma-xil qilib, oqituvchi oquvchini oquv jarayonining faol qatnashchisiga aylantiradi.

O'qituvchi va oquvchining hamkorlikdagi faoliyati bu darsni interfaol darsga aylantiradi. Oqitishning yangi interfaol shakllari – talim-tarbiya masalalarini unumli yechishga, oquvchilarning bilish faoliyatini kuchaytirishga qaratilgan oquv mashg'ulotlarini takomillashtirish yollaridan biri. Xorijiy davlatlar tajribasida sinovdan otgan bu metod yani interfaol metodga kora darslar bir necha bosqichga bolinadi: Ular chaqiriq, aqliy hujum, anglash, fikrlash kabi bosqichlardir.

Chaqiriq bosqichi. Bu bosqichda oquvchilarni faollashtirish, mavzuning mazmun – mohiyatiga kirib borish, uni his etish, anglab yetish jarayoniga tayyorlash kabi maqsadlar ko'zda tutiladi. Bunda o'qituvchi tomonidan berilgan savollarga javob berish jarayonida o'quvchilar o'zaro fikr almashadi.

Aqliy hujum bosqichi. Bu usul darsning boshlanishida yoki istalgan joyida qo'llanishi mumkin bo'lib, u muamoni o'z g'oyalari, fikrlarini aytish yo'li bilan hal qilishdan iborat. Masalan, o'qituvchi sinf taxtasiga til so'zini yozadi va o'quvchilardan "Ushbu so'z sizlarda qanday tassavvur hosil qildi yoki shu so'zni yana qaday talqin qilsa bo'ladi?" – deb so'raydi. O'qituvchi o'quvchilar tomonidan bildirilgan fikrlarni sinif taxtasiga quyidagi tartibda yozib borishi mumkin: O'qituvchilarning fikrlari noto'g'ri deb topilmasligi lozim aksincha, o'qituvchi iloji boricha o'quvchilarga yordam berishi noto'g'ri fikr aytib qo'yishdan cho'chimaslikka da'vat qilishi, oxirida esa bildirilgan fikrlarning har birini o'qituvchi tahlil qilib berishi kerak.

Anglash bosqichi. Bu bosqichda aqliy hujum bosqichidagi mavzuga oid bahs-munozara natijasida yuzaga kelgan xulosaviy fikrlar eshitilib, oqituvchi tomonidan yangi fikrlar bilan toldiriladi. Savol-javoblar orqali mavzu mustahkamlanadi. Talimda interfaol metodlarni qollashdan asosiy maqsad – oqituvchining oz pedagogik xazinasini qayta korib chiqishiga yordamlashish, yanada yuqori sifatli metodik yonalishga intilishini hosil qilish, kelgusi o'ylar, izlanishlar, tajribalarga undashdir.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

1. Qosimova K. Boshlang'ich sinflarda ona tili o'qitish metodikasi. – Toshkent: O'qituvchi. 1985-yil.

2. Yangi tahrirdagi DTS - 2005-yil. Boshlang'ich ta'lim jo'rnali, 5-son.
3. Sh.Rahmatullayev, A.Xojiyev. O'zbek tilining imlo lug'ati, 1995-yil
4. Y.Abdullayev. Hamrohim Toshkent. 1996-yil.
5. Abdullaeva Q. va boshqalar. O'qish kitobi. 2-sinf Toshkent. O'zbekiston, 2003-yil.